

ODNAWIANIE ABAŻURÓW

Wiadomo, że w abażurach używanych do lamp najczęściej uszkadza się pokrycie (przepala się i kruszeje), natomiast wykonany z drutu stalowego szkielet pozostaje przeważnie cały. Wyłania się wówczas problem, czy kupić nowy abażur (przeciętny koszt około 50 zł), czy też odnowić zużyty zmieniając na nim tylko pokrycie.

Wydaje się, że lepiej opłaci się odnowienie abażuru we własnym zakresie (większe możliwości kompozycyjne) aniżeli kupowanie gotowego, nie zawsze odpowiadającego naszym wymaganiom estetycznym i możliwościom finansowym.

Jeśli zdecydujemy się na odnowienie abażuru we własnym zakresie, to na czym to będzie polegać i jak tego należy dokonać?

Odnowienie abażuru polega nie tylko na wymianie samego pokrycia, tj. na zdjęciu go ze szkieletu, odwzorowaniu na nowym materiale, opracowaniu graficznym, wycięciu otworków na obrzeżach i ponownym przymocowaniu do szkieletu za pomocą odpowiednio dobranych barwnych nici, tasiemek lub sznurków, ale również na sprawdzeniu samego szkieletu abażuru i ustaleniu, czy druty nie są uszkodzone, zardzewiałe lub pogięte. W razie stwierdzenia podobnych uszkodzeń należy je naprawić (druty oczyścić z rdzy, wyprostować, zlutować) i zabezpieczyć szkielet przed dalszym rdzewieniem przez pomalowanie go lakierem aluminiowym.

Jeśli szkielet abażuru będzie w dobrym stanie, to należy przyszyć do niego nowe pokrycie. Ponieważ stare pokrycie jest kruche (z powodu długotrwałego działania ciepła żarówki), to nie należy posługiwać się nim przy odtwarzaniu nowego pokrycia, lecz wykreślić jego

kształt na nowo. W tym celu można posłużyć się schematem*) zamieszczonym na rys. 1. Zaletą tego schematu jest możliwość przystosowania go do różnych wymiarów abażurów wg następujących zasad postępowania:

1. Przygotować arkusz papieru pakowego o wymiarach 1000×700 mm lub zbliżonych; liniał długości 1 metra, ołówek, cyrkiel z przedłużaczem lub szpilkę i sznureczek, który z braku takiego cyrkiela umożliwi wykreślenie odpowiedniej wielkości łuków.

2. Na przygotowanym arkuszu narysować w naturalnej wielkości rzut pionowy odnawianego abażuru (ABCD) w dolnej części po lewej stronie;

3. Wykreślić oś symetrii rzutu pionowego abażuru i przedłużyć ją do górnej i dolnej krawędzi papieru (na rysunku linia przerywana);

4. Przedłużyć lewy bok rzutu pionowego (AD) do przecięcia z osią symetrii w punkcie (O), a następnie przedłużyć linię (ADO) do górnej krawędzi papieru;

5. Z punktu (O) rozwartością cyrkiela równą odcinkowi (OC), a następnie (OB) wykreślić łuki aż do przecięcia się z przedłużoną linią (ADO) w punktach (F i G);

6. Z punktu (M) rozwartością cyrkiela równą odcinkowi (AM) wykreślić łuk (AE) i podzielić go na 4 równe części;

7. Następnie ująć w rozwartość cyrkiela odcinek (A-1) i odmierzyć tę wielkość cztery razy na łuku (GB) w celu wyznaczenia punktu (H);

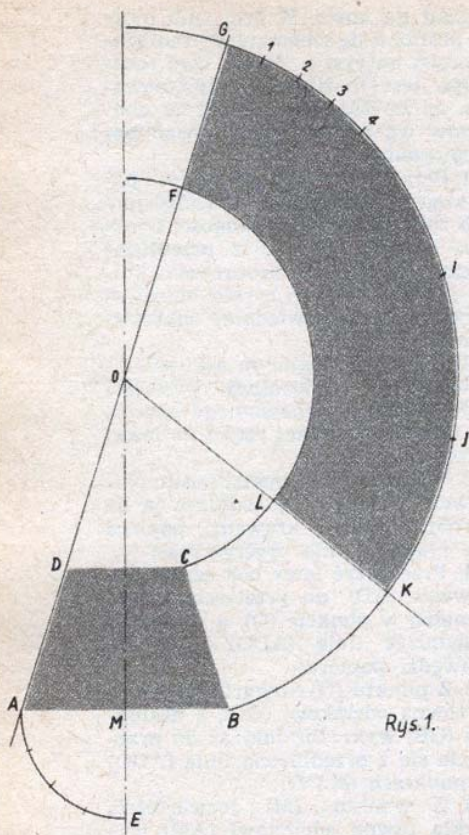
8. Rozwartością cyrkiela równą łukowi (GH) z punktu (H) wyznaczyć na tymże łuku kolejno punkty (I, J, K);

9. Punkt (K) połączyć z punktem (O);

10. Wycinek łuku (FGKL) (na rysunku zakreskowany) stanowi szu-

*) Schemat został zapożyczony z książki J. Christophera pt. „Abażury”, wydanej przez WPLIS, Warszawa, 1958 r.

Rys. 1.

kaną wielkość i kształt pokrycia abażuru. Forma ta spełni jednocześnie rolę wzornika do obrysowania i wycięcia pokrycia z właściwego materiału.

Chcąc wykreślić — inną wielkość pokrycia, postępujemy podobnie, biorąc zawsze za podstawę rzut pionowy odnawianego abażuru.

Po wykreśleniu i wycięciu wzornika nasuwa się pytanie, z jakiego materiału mamy wykonać nowe pokrycie? Spośród wielu stosowanych materiałów — najczęściej używa się pergaminu, tkaniny albo tworzyw sztucznych (folii octanowej lub polietylenowej). Można również użyć

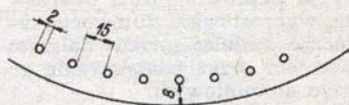
do tego celu grubszego białego lub kolorowego kartonu zwanego również brystolem. Nie są one wprawdzie tak trwałe i mocne, jak pergaminy czy folie, ale są od nich znacznie tańsze i dające więcej rozwiązań dekoracyjnych i możliwości wymiany.

Na białym brystole można wprost malować różne motywy zdobnicze farbami akwarelowymi, a jeszcze lepiej malować je na zaprawie klejowej, co obok osiągnięcia pewnych efektów kolorystycznych umożliwi utrzymanie powierzchni abażuru w należytej czystości (usuwanie kurzu i brudu).

Wystarczy w tym przypadku pokryć brystol 4% roztworem żelatyny w wodzie z dodatkiem odrobiny alunu. Papier powinien być przy tym napięty na jakąś płaską powierzchnię (np. deskę kreślarską), a po wyschnięciu z niej odcięty. Jeśli do roztworu żelatyny dodamy trochę farby akwarelowej, to otrzymamy barwną przezroczystą zaprawę klejową.

Papiery malowane ręcznie odznaczają się większą żywością barw i mogą być uzyskiwane w najrozmaitszych odcieniach i zestawieniach kolorystycznych.

Papier można również zaprawić krochmalem z mąki kartoflanej zabarwionym dowolną farbą akwarelową. Do sporządzenia takiej zaprawy używa się mąki kartoflanej i klejstru z mąki pszennej zmieszanych razem w stosunku $1/3 + 2/3$.

Rys. 2.

Rys. 3.

Farbę rozrabia się w osobnym naczyniu, a nie dodaje wprost do zaprawy, gdyż w ten sposób lepiej można ją wymieszać i uzyskać różne jej odcienie. Uzyskany w ten sposób barwnik dolewa się do zaprawy, miesza się intensywnie drewnianą łąpatką i nakłada na papier za pomocą szerokiego płaskiego pędzla szczecinowego.

Przy nakładaniu na papier barwnej zaprawy powstają smugi, które mogą stanowić pewien motyw zdobniczy. Smugi mogą być proste, faliste lub łamane.

Po nałożeniu na papier równej i bardzo cienkiej warstwy zaprawy można jego powierzchnię urozmaicić rysunkiem wykonanym patykami płasko ściętym lub innymi narzędziami, np. grzebieniem, wiórkiem itp. Wszystkie motywy zdobnicze należy uzyskiwać na zupełnie mokrej jeszcze zaprawie. Jeśli warstwa zaprawy będzie zbyt gruba, to po wyschnięciu może popękać i pododpryskiwać albo łuszczyć się.

Wewnętrzna powierzchnia powłoki abażuru powinna być powleczone na zaprawą bezbarwną. Po zupełnym wyschnięciu zaprawy można brystol wygładzić i nawoskować go za pomocą szmatki lub filcu posmarowanego roztopionym woskiem. Na przygotowany w ten sposób papier nakładamy wycięty uprzednio wzornik i obrysowujemy go ołówkiem dodając do krawędzi (FG i KL) (rys. 1) po 10 mm zapasu, po czym wycinamy narysowany kształt nożem lub nożyczkami.

Po wycięciu pokrycia należy dookoła krawędzi (w odległości 6-8 mm) wyciąć co 15 mm otworki o średnicy 2 mm, stalowym przebijaikiem do papieru (rys. 2). Aby otworki były czyste, tj. nie postrzępione — trzeba przebijać starannie naostrzyć, a pod papier podłożyć kawałek grubszej tektury lub płytkę pilśniową.

Do łączenia pokrycia ze szkieletem abażuru używa się barwnej tasiemki, sznurka lub żyłki nylonowej, dobranej odpowiednio do barwy pokrycia. Łączenie należy roz-

począć od przywiązania tasiemki do krawędzi szkieletu. Tasiemkę należy przeciągnąć od wewnątrz abażuru i wysuwać ją na zewnątrz opasując razem krawędź pokrycia i drut i znowu przeciągać od spodu przez sąsiedni otwór tak, jak to jest przedstawione na rys. 3.

Łączenie wykonuje się najpierw z dolnym pierścieniem szkieletu, a następnie z górnym i wzdłuż tworzącej do dołu, gdzie należy odwiązać początek tasiemki i związać go razem z końcem na węzeł płaski, następnie oba końce obciąć i założyć do wewnątrz.

Przy łączeniu pokrycia ze szkieletem należy ostrożnie naciągać tasiemkę, aby nie przerwać kartonu. W zasadzie całą operację łączenia należy wykonać jednym odcinkiem tasiemki i tak lekko, aby karton nigdzie nie fałdował się i nie załamywał.

Dla osiągnięcia lepszych efektów świetlnych można stosować do ozdabiania pokrycia abażurów barwy żółto-pomarańczowe, jasnozielone (seledyn) i jasnoniebieskie (błękit).

Michał Rosolak

PRYZRZNA ROLKOWA

Chociaż postęp techniczny w naszych czasach idzie milowymi krokami naprzód, są jednak dziedziny, w których od lat nic się nie zmieniło i stosuje się tam metody pamiętające czasy króla Cwiczka. Jednym z takich archaicznych przyrządów jest używana przez stolarzy przyrzecia skrzynkowa. Nawet w krajach przodujących w technice, takich jak USA i Związek Radziecki, przyrzecia skrzynkowe są używane, opisywane i reklamowane w katalogach.

Opisywana przyrzecia rolkowa nie jest rewelacją, choć bezspornie stanowi pewien postęp w porównaniu z wymienionymi wyżej tego rodzaju przyrządami. Jest ona łatwa

do wykonania i tania, można na niej przeryzać listewki pod dowolnym kątem, a dzięki prostocie budowy może być używana również przez początkujących amatorów przy pracach modelarskich, robieniu ramek itp. W przyrzeciu najlepiej rznąć piłą płatką o drobnych ząbkach. Wadą przyrzecia jest trudność przerywania listewek piłą ramową.

Przedstawiona na rys. 1 przyrzecia wykonana jest z prostokątnego kawałka płyty stolarskiej lub grubej sklejki (1), opartej na dwóch podpórkach (11). Na stalowe trzpienie (2) nasadzone są rolki (3), pomiędzy którymi przesuwają się brzeszczoty piły. Rolki opierają się na podkładce (4). Przerzynaną listewkę opieramy na przykładnicy śrubą (5), która połączona jest śrubami z nakrętkami (6) i (7) z dolną częścią (10). Materiał przytrzymuje pazur (8) dociskany do przykładnicy śrubą (9). Nastawienie przykładnicy pod właściwym kątem ułatwia zamieszczona tam skala. Przy pracy opieramy przykładnicę o krawędź stołu lub warsztatu za pomocą ruchomych zaczepów (12). Wkręt (13) wzmacnia klejenie (miejsce łączenia).

Budowę przyrzecia zaczniemy od wykonania podstawy z płyty stolarskiej wzgl. sklejki, odrzynając potrzebny kawałek według wymiarów podanych na rys. 9 oraz zaznaczając na niej miejsca, gdzie wywiercimy otwory na trzpienie (a), śruby (b), wkręty (c) i zaczepy (d). Ze względu na to, że otwory na trzpienie muszą być bezwzględnie prostopadłe do powierzchni płyty i wiercone w ściśle określonym miejscu, musimy je wykonać na wiertarce pionowej stołowej, wiertłem o średnicy o 0,1 mm mniejszej od średnicy trzpieni. Otwory (b) i (c) powinny mieć średnice o 0,2 mm większe, aby śruby względnie zaczepy łatwo się w nich przesuwaly. Otwory (c) należy dostosować do wielkości wkrętów, jakich użyjemy rozwiercając jednocześnie wlot otworu na głębokość równą rozchyleniu nasady główki wkręta.

